

חכמינו בדורתיך

גליון נטו • שנה ב'

חג הסוכות
תשפ"ו לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

מדור תורתם קבע

**ע"י הנענועים מכריזים על נצחיות
מלכות שמים וע"ז מועלת התשובה**

ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, לו).

**במדרש (תנחומא אמור כב) וכי ראשון הוא והלא ט"ו
יום הוא ואת אמרת ביום הראשון אלא ראשון הוא
לחשבון עונות.**

בביאור הענין מהו ראשון לחשבון עונות י"ל
עפ"י מש"כ בספ"ק ישמח משה (פר' האזינו) היאך
מהני תשובה, הא מלך שמחל על כבודו אין כבודו
מחול, ומתיר דהטעם שמלך אין כבודו מחול, משום
דהמלכות לא דיליה, ואם חטא נגד המלך, הוי נגד
המלכות שהיה לפניו ולאחריו, אבל הקב"ה כביכול
היה הוה ויהיה, ומלכותא דיליה שפיר יכול למחול
על כבודו, וזהו הכוונה אבינו מלכינו חטאנו לפניך,
והיאך מהני התשובה, על זה אמרינן אבינו מלכנו
אין לנו מלך אלא אתה, שאתה היה הוה ויהיה ושפיר
מוחל על כבודו ומהני תשובה. אלו תד"ק.

ועל פי זה יש לבאר עוד מה שאומרים בתפילת
יום הקדוש אנו מלאי עון ואתה מלא רחמים, ולכאורה
קשה על זה אם מלאים עון היאך מהני תשובה, אלא
עו"ך ר"ת ע'וז ו'ממשלה נ'צח, הקב"ה מלך לעולמי
עד, על כן מהני התשובה, וזה הכוונה אנו מלאי עו"ן
היינו המילוי ע'וז ו'ממשלה נ'צח, ומלכותא דיליה,
ושפיר מהני התשובה.

והנה בד' מינים מנעגעים לכל ד' רוחות העולם,
להמליך קוב"ה על כל העולם ושפיר מהני תשובה,
על זה אמר המדרש ולקחתם לכם ביום הראשון
פרי עץ הדר וכו' ד' מינים ולנענעם בששה קצוות
להמליך הקב"ה על כל העולם, על זה אמר המדרש

- המשך בעמוד ב' >

מבוא: בשער התורה

**פרחים כנטעים אעמסה
לאיזם, קיחתם בדמים
יזכשו לשם איזם**

מי שנזדמן לו להיות בשוק היהודים
באלו הימים, יהיה באיזה מקום בעולם
שיהיה, אין צריכים לספר לו באיזה
תקופה בשנה אנו עומדים, כל השווקים
הומים עם מוכרים ולוקחים, נושאים
ונותנים במסחר הד' מינים, והרי הוא
בבחינת ימים ידברו, שהימים מדברים
בעד עצמם באין אומר ואין דברים.
והשוק הזה מגלה ביתר שאת החביבות
למצות היוקדת בלבות בני ישראל
קדושים, ובפרט אחרי שזכו לטהרת

הנפש בהימים הנוראים מתגלה ביתר
שאת האהבה המסותרת בעומק נפשם,
וכמו שפירש בספ"ק צמח ה' לצבי (פ'
לך) מה שכתוב בפ' קריאת שמע ואהבת
את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל
מאורך, על דרך אמרם ז"ל אדם ניכר
בכוסו בכיסו ובכעסו, שעל ידי שהאדם
מוסר לבו ונפשו להשי"ת, הרי זה בא
לידי התגלות בחוץ על ידי כיסו, שבזה
שהאדם מוכן להוזיל זהב מכיסו לצורך
קיום מצות השי"ת, מתגלה שאכן זכה
למסור להשי"ת הנקודה שבלב.

ואף מספרים על איזה מגדולי ישראל
שהיו עמוסים בטרדות עד למעלה ראש
ולא מצאו פנאי אף לדברים הנחוצים

בית מסחרו של הרב ר' שלום לויפער ז"ל גבאי צדקה של רבינו ז"ע שהיה מוכר ספרים ואחרונים בשנות ה'כ'

- המשך בעמוד ב' >

מדור תורתם קבע

ראשון לחשבון עונות, עון ר"ת ע'ז וממשלה נ'צח. שעל ידי כן התשובה מתקבלת, שבאופן זה גם מלך שמחל על כבודו כבודו מחול.

(הרה"ח ר' חיים בער אדלער ה"ו)

מצות סוכה מעורר אותנו להיות באחדות

בסוכות תשובו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישובו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים (ויקרא כג, מב-מג). ידוע קושיית הקדמונים למה עושים רק זכר לענני הכבוד ואין עושים זכר לניסי המון והבאר.

ואפשר לפרש ע"פ מ"ש הרה"ק מרז"ץ ז"ע (הובא בספר בית ישראל) למלומד אחד שהקשה לו למה נקרא שמם 'ענני הכבוד' ולא עננים סתם, וגם למה נסתלקו העננים במיתתו של אהרן דייקא, וביאר, דידוע שחכמי המחקר אמרו שמגוף האדם עולים תמיד אדים דקים, והנה אם יתחברו שני בני אדם שאוהבים זה את זה יתערבו האדים ויתלכדו יחדיו, אבל אם יתחברו אנשים שאין ביניהם אהבה האדים עולים כל אחד לבדו ולא יתערבו יחד. והנה ידוע דמדתו של אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום, והמשיך אהבה ורעות בין כל ישראל, וממילא היו האדים של כל ישראל מתערבים ומתלכדים יחדיו, ומההכל והאדים שלהם נתהוו העננים, לכן בודאי שמו נאה לו להיות נקרא 'ענני הכבוד', דאין לך כבוד גדול מזה לכלל ישראל שבשישים רבוא אנשים שורה אהבה ורעות, אבל כשמת אהרן ונפסקה האהבה הגדולה שביניהם וממילא נסתלקו ענני הכבוד, ע"כ.

מבואר מדבריו הק' שענני הכבוד נתהוו מהכל דיבורי אהבה ואחוה של בני, ע"י שאהרן הכהן היה מרבה שלום ביניהם. ועפ"י אפשר להוסיף ולומר דמהאי טעמא צוותה תורה לעשות זכר דייקא לענני הכבוד ולא לשאר ניסים שהיו במדבר, כי עבור הנס של ענני הכבוד היה נצרך גם עבודתם של ישראל, שהרי העננים היו מגינים עליהם מאויבים ומנחשים ועוקרבים, וישראל ידעו ששמירה והגנה זו שיש עליהם תלויה ועומדת באחדותם הגמורה, על כן נזהרו מאד כל ימי היותם במדבר שלא תיפגם אחדותם, משא"כ המן והבאר, שלא היו תלויים כלל בעבודתם של ישראל ובמעלתו, אלא היו מעשה ניסים שעשה להם הקב"ה לגלות להם חביבותם, ואין זה דומה לענני הכבוד שנמשכו להם בזכות אהרן שהשפיע רוח של אהבה ואחדות ביניהם והיו העננים תלויים בעבודתם ובאדים של אהבה שיצאו מפיהם. ועל כן נצטוונו על הסוכה זכר לענני הכבוד דייקא, לעוררנו בגודל מעלת האחדות והאהבה בין כלל ישראל, שהוא הדבר השומר עלינו מכל צער ונזק.

ומהאי טעמא אפשר לומר בטעם הדבר שהביא המגן אברהם בשם האר"י ז"ל (סי' תרנ"א ס"ק ט') ליטול הד' מינים בתוך הסוכה, ע"פ מה דאיתא במדרש (ויק"ר פ"ל,

מבוא : בשער התורה

- המשך מנמוך א'

ביותר, מכל מקום שמו להם לחוק קבוע לצאת בימים הללו להשוק, פשוט כדי לראות במו עיניהם המחזה הנפלאה מלא הוד איך שבני ישראל מחפשים אחר ד' מינים מהודרים, ואף שכבר היו להם ד' מינים, היה מחזה זה כדאי לעצמו לצאת בעבורו להשוק, להתפעל מהאהבת המצוות של בני ישראל קדושים המשקיעים דמים תרתי משמע לקיום מצוה חביבה זו.

וכאשר אנו מתבוננים בפסיעות הראשונים לראות מה היו מעשיהם באופן לקחת הד' מינים, נפגשים עם מנהגים שונים זה מזה וכל

בית מסחר אתרונים של הרה"ח ר' משה גראס בן הרב מקראלי ז"ל ושותפו הרה"ח ר' צבי הכהן שווארטץ ז"ל (אביו של הרה"ח ר' ישראל שווארטץ שליט"א)

צדיק עבד את ה' על פי דרכו בקודש, שעם שבדרך כלל הביאו החסידים אל בית רבם ד' מינים מהודרים כלילות יופי מבלי שיצטרכו ללכת בעצמם לטרוח בחיפוש האתרוגים, ולא להרבי לבד הביאו אלא אף לבניהם ויוצאי חלציהם, כהעובדא הידוע אצל מרן הק' בעל דברי חיים מצאנז ז"ע שהיה מנהגו בקודש לחלק אתרוגים לכל בניו ונכדיו שהיו סמוכין על שלחנו, וא' מהנכדים היה הרה"ק ר' אלעזר מרייטש ז"ע חתן בנו הגה"ק ר' דוד מקשאנוב ז"ע שהיה חביב בעיני הדברי חיים כבבת עינו, ויהי בא' מן השנים כאשר הביאו האתרוגים, בחר לו רבי אלעזר אתרוג מהודר מכל האתרוגים עוד קודם שהדברי חיים בחר לעצמו האתרוג, וכאשר סיפרו להדברי חיים על מעשה נכדו, היה לו איזה קפידא על מה שעשה שלא המתין עד שיקבל אתרוג מידי הקדושות של הדברי חיים, וכאשר הגיע לאזני רבי אלעזר דבר קפידתו של זקינו עלה מורא על ראשו להתראות בפני זקינו, והלך להתחבא ממנו באיזה מקום סתר, אך הדברי חיים ציוה לחפש אחריו ולהביאו אליו, וכאשר נכנס אל הקודש פנימה מלא פחד וחרדת קודש, אמר להדברי חיים רבינו אני מקבל על עצמי מהיום והלאה להיות טוב, ענה לו הדברי חיים טוב הדבר, כי גם אני מקבל על עצמי להיות טוב מהיום והלאה, והכל על מקומו בא בשלום.

אמנם בנו הצעיר של מרן בעל דברי חיים ז"ע, ה"ה הרה"ק ר' ישעי' מטשעחוב ז"ע התנהג באופן אחר לגמרי באופן לקחת הד' מינים, שבדרך כלל ידוע שאחז צדיק דרכו להתנהג תמיד בתכלית הפשטות עד שלא עלה לו על הרעיון שיש לו איזה מעמד מכובד יותר מסתם עמך בני ישראל, והיה מפליא לראותו בשוק האתרוגים שהלך משלחן לשלחן, ממוכר זה אל המוכר השני וחוזר חלילה כדרך כל האנשים לחפש אחר אתרוג, ולא שת לבו למעמדו הרם ולבקש מאיזה אנשים ממקורביו ומעריציו שהיו בודאי מוכנים בשמחה רבה להביא לו אתרוג יפה ומהודר.

והרה"ק ר' ישעי' מקערעסטיר ז"ע היה דרכו לשלוח את איש אמונו הרה"ח ר' יעקב ענגיל ע"ה להביא לו אתרוג, ופקודת קדשו היה שיביא לו ארגז מלא עם אתרוגים עוד טרם שנבררו מבלי שידעו מה שמונח בתוכו, ורבי ישעילע פשט את ידו אל הארגז והוציא משם האתרוג הראשון שעלה לו בידו, ותמיד היתה אתרוג זה הדר שבהדרים בתכלית הנוי והיפי שאין בדומה לו, והסביר את מנהגו שעושה כן כדי שיוכל לקנות אתרוג בדמים מועטים, שאינו רוצה לשלם הון תועפות בעבור אתרוג, כי בממון זה אפשר להשיא יתומים ויתומות ולהרנין לב אלמנה, על כן הוא בוטח בהש"ת שיזמין לו אתרוג נאה באופן כזה מבלי שיצטרך לשלם על זה מעות הרבה.

בין כך ובין כך, על זה נאמר כל הלבבות דורש את ה', והוא הכנה טובה אל הזמן שמחתינו שהלב מתמלא גיל וחודוה מכל המצב של קניית ד' מינים, ויהי רצון שיושפעו עלינו השפעות רבות בזכות חביבות המצוות של בני ישראל קדושים, ודמ"ם בדמ"ם יגעו ובזכות זה יהיה שנת 'רוב עושר' לכל בני ישראל, ובשנה זו יושיבנו הש"ת בסוכת רחמים בביתא בן דוד בב"א.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין ה"ו)

מדור תורתם קבע

(י) שהד' מינים מורה על הד' כתות שבישראל שיבואו ויתאגדו אלו עם אלו, נמצא שענין הד' מינים מורה על אחדות בני ישראל, לכן מכניסים אותם בתוך הסוכה שג"כ מורה על ענין האחדות כמו שנתבאר.

והנה בפייט (ליום ב' דסוכות) איתא 'בל תהי מצות סוכה בעיניך קלה, כי כנגד כל מצות דת חוקותיה שקולה, ויש להבין למה שקולה מצות סוכה כנגד כל התורה.

ונקדים מ"ש בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' קרח ד"ה ויקח קרח) לבאר דברי חז"ל (מכות כד.) בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב. ד) 'צדיק באמונתו יחיה', וכבר הקשו הקדמונים וכי יתכן שחבקוק גרע מגין המצוות מתרי"ג מצוות לאחת.

וביאר כי מה שאמרו 'אחת' יש לו שני ביאורים שאחד נמשך מהשני, כי באמת כשיש אחדות מוחלטת בין איש לרעהו די במצוה אחת, וזהו יסוד כל התורה כולה, אלא שא"א לאדם שיבוא למדריגה זו כי אם על ידי אמונה בו יתברך שכל הסיבות הבאות על האדם בין על ידי חבריו בין על ידי שום נברא הכל בהשגחה פרטית ממנו יתברך.

וז"ש 'בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה', כי אמנם ע"י האחדות הוא זוכה לקיים את כל התורה כולה, אבל העצה כיצד להגיע אל האחדות היא על ידי האמונה, כי כשאדם מאמין בבורא יתברך שמו שכל מה דעבד רחמנא לטב עביד, ואפילו מה שבא לו על ידי חברו אי אפשר שיבוא עליו שום כאב כי אם כאשר נגזר כן מלפניו יתברך, הרי אמונה זו תביא אל האחדות עם חברו, ע"כ. נמצא אם כן ששורש האמונה היא האחדות, ושורש וסיבת האחדות היא האמונה.

וזהו ג"כ מ"ש חז"ל (שבת לא.) מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו גירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת וכו', בא לפני הלל גיריה אמר לו דעלך שני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור. נמצא שע"י האחדות הוא כאילו קיים כל התורה כולה (עיי' בישמח משה פ' שמות מבאי ענין זה בשם הבית שמואל אחרון).

ובזה אפשר לבאר מה שידס הפייטן 'בל תהי מצות סוכה בעיניך קלה, כי כנגד כל מצות דת חוקותיה שקולה', דהנה הסוכה מורה על אחדות כמו שנתבאר, ועוד שאמרו בגמרא (סוכה כז:) שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת, ולכן ע"י שמקיים מצות סוכה כאילו קיים כל התורה כולה. ובהו יבואר הענין מה שהסוכה היא 'צילא דמהימנותא' (עי' זוה"ק ח"ג קא), כיון שהסוכה היא

כנגד עניי הכבוד, וענין עניי הכבוד הוא האחדות של בני ישראל, ומאחר ששורש האמונה היא האחדות, שאחדות בני ישראל הוא אחדות ה', נמצא שהסוכה היא צילא דמהימנותא.

(הרה"ח ר' שמואל ישעי' פריעדמאן הי"ו)

ע"י ארבעת המינים באים ליד אחרות ובה זוכים למחילה

למנצח על אילת השחר (תהלים כב. א.)

דורשי רשומות כתבו רמז ראשי תיבות 'למנצח על אילת השחר' נוטריקון א'תרוג ל'ולב ה'דס ע'רבה ויש להבין כוונת הרמז.

ויש לפרש שהנה אסתר בקשה אלי אלי למה עזבתני (שם ב.) ויש להבין על מה בקשה, שהרי הגזירה נגזרה לפי שבני ישראל חטאו שנהנו מסעודות של אותו רשע, ומה היה בקשתה, אלא שאסתר בקשה מהש"ת שימחל לבני ישראל על מה שחטאו, אבל ידוע השאלה כיצד מועלת התשובה והמחילה, שהרי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, וכיצד מועלת המחילה.

ועל זה מבאר בספה"ק בני יששכר (תשרי מאמר ד) שבני ישראל נקראים בנים למקום, שנאמר בנים אתם לה' אלקיכם, ונקראים עמוסים מני בטן (ישעיה מז. ג.) והש"ת לנו אב, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול, ועל כן מהני המחילה.

והנה בני ישראל נעשו בנים למקום בעת מתן תורה (ראה חת"ס בראשית ג. י.) אבל יש להבין שהרי יש מצוות שאין ביד כל אחד לקיימן, כגון מצוות כהונה ולויה שניתנו רק לכהנים או הלויים, ואם כן מאחר שאין כל אחד יכול לקיים כל התורה כולה עדיין כיצד מועלת התשובה, שעדיין אין אנו כבנים למקום, ומבואר בספה"ק (ראה תהלים אמרות טהורות קט) שעל ידי האחדות נחשבים בני ישראל בנים למקום שיחשב כאילו כל אחד ואחד מקיים כל התורה כולה, ומשום כן יקראו בנים למקום ומועלת התשובה.

והנה במדרש אמרו (ויק"ר ל. ד.) על ענין ארבעת המינים שהם כנגד ד' כתות בבני ישראל, אמר הקדוש ברוך הוא יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו, וזה הכוונה למנצח על אילת השחר וגו' אלי אלי למה עזבתני, אבל לכאורה כיצד מועלת התשובה, על זה אמרו 'אילת השחר', שהוא מרמז לארבעת המינים, שבני ישראל מאוחדים כאחד ובהו נמצא שכל ישראל מקיימים את כל התורה, ולכן נקראו בנים למקום והם ראויים למחילה, ועל זה בקשה אסתר אלי אלי למה עזבתני, שימחול לבני ישראל על עוונותיהם ויקרע הגזר דין של כלייה.

(הרה"ח ר' יצחק שלמה דרעדנער הי"ו)

דברי קהלת

דברי תורה על קהלת

להסמיך תחילת התורה לסיומה

לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו (קהלת י. ב.).

יש להבין כוונת הפסוק, וכי יש שינוי מקום ללב של חכם מלבו של כסיל, הלא מקום משכן הלב הוא שווה בכל אחד, ולכן פירש רש"י שאין הכוונה על מקום הלב איה מקומו, אלא הכוונה היא 'לב חכם לימינו' - חכמתו מזומנת להטותו אל דרך המיומנת לטובתו. ולב כסיל לשמאלו - לעקשו מן הדרך המיומנת שהיא תפארת ונוחה לו.

עוד יש לפרש, דהנה התורה"ק מתחלת באות ב' וסיים באות ל' אותיות "לב", והוא רמז הפסוק, דמיד כשסיים את התורה באות ל', יפנה בס"ת לצד ימינו ויתחיל שוב ללמוד התורה מתחילתה, שמתחלת באות ב', ובה יושלם תיבת ל"ב, וזהו הרמז "לב חכם לימינו" היינו שפונה עצמו לימינו, ואז נזכה שיפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו וכו' ולעבדו בלבב שלם, משא"כ אם נשאר לעמוד בסיום התורה ולא יפנה לימינו כדי לחזור על לימודו רק ישאר בשמאלו, וזהו לב כסיל לשמאלו שנתהפך הלב ונעשה "בל", כי כל למד צדק.

ומשום כן בשמחת תורה אחר שמסיימים את התורה"ק באות ל' תיכף מתחילים התורה מבראשית באות ב', ונצטרף ללב. אחר כתבי זאת מצאתי כן בספה"ק ישמח משה בפתיחה, וברוך שמו ית' שכיוונתי לדבה"ק.

(הרה"ג ר' נפתלי בן יענטא לעבאוויטש שליט"א לרפ"ש - מעתיק שמועה כותב הוטיק של תורות כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע)

עיקר העבודה לבא ליד ושמחת בחגך

שמעתי מהגר"ז מבריסק זצ"ל שהיה אומר בסוכות שהוא מתוך מקומם מצוות שמחה בחג, יותר מחששותיו על מצוות לולב, שמצוות שמחה במשך שמונה ימים הוא מצווה קשה מאוד ועל זה צריך לעמול ביותר.

(עובדות והנהגות - מפוסק הדור הגאון מרן ר' משה שטערנבוך שליט"א)

מדור רגל בפני עצמו

לחשענא רבא ושמיני עצרת

חשיבות מידת הענוה גם כשאין לו שאר מעלות - וכ"ש כשהוא מושלם במעשיו ועדיין אוהז במידת הענוה

אינתא בגמרא (סוכה לד.) דא"ר אסי א"ר יוחנן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני.

אולי יש לומר הרמז בזה מה ששלש אלו שהם הלכה למשה מסיני נאמרו יחדיו בביהמ"ד (הלא יש עוד הלכות שהם הלמ"מ, ראה לעיל סוכה דף ה: שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, וגם דין לבד דחופן עקומה הלל"מ, ועוד ועוד), עפ"מ שראיתי בספר **לב אהרן** לכ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א (פ' אמור, ע' רפ"א) לפרש דברי המדרש ולקחתם לכם וגו' יאגדו אלו עם אלו. להבין ענין האגודה של הד' מינים, בפרט הערבה שאין בה טעם וריח כנגד בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים.

ופירש בלב אהרן, עפ"י דהר"ק הרבי מלובלין זי"ע (בספה"ק זאת זכרון, בפתחת הספר) שכל אדם צריך להיות שפל בעיניו, כי השי"ת ברא את האדם ורוצה להטיב עמו, כי כן הוא דרך מקור הטוב רוצה להטיב ליצוריו, אך ברצון ה' שידע האדם שכל הטובה באה לו מלפני ה' ולא יחזיק טיבותא לנפשיה, ולכן אף מי שהוא חוטא, אם יודע את מצבו ולבבו נשבר בקרבו, השי"ת עושה עמו נסים ונפלאות ונתגלו על ידו סתרי תורה, בשביל שהשי"ת יודע שלא יתגאה את עצמו עם כל אלו, כיון שהוא נשבר ושפל בעצמו ויודע שאין הוא ראוי לכל זה, וידע ויכיר שכל זה הוא מטובת חסדו ית"ש. ופירש בזה הכתוב (תהלים כב, כה) **כי לא בזה ולא שקץ ענות עני**, היינו שלא בזה השי"ת ולא שקץ ענות, פירוש השפלות של העני, אפילו אם הוא באמת עני בדעת, אם הוא מכיר שפלות עצמו, עכ"ד (ועיין בישמח משה פרשת ושלח).

וכתב בלב אהרן, דמטעם זה נצטוונו במצות ארבעה מינים ליקח גם את הערבה, דבשלמא שאר המינים יש בהן איזה צד טוב, אתרוג יש בו טעם וריח, לולב יש בו טעם ולא ריח, הדס יש בו ריח ואין בו טעם, אבל הערבה אין לה לא טעם ולא ריח, ולמה נבחרה. אך לפי האמור י"ל שהערבה יש בה מעלת הענוה, כי הערבה גדילה על המים, שרומז על הענוה, כדאיתא בגמרא (תענית ז.) שהמים מניחין מקום גבוה למקום נמוך, ולכן לוקחים אותה להורות כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, ואף עניו כזה שהוא שפל באמת, הרי הוא חשוב בעיני ה'. ומהאי טעמא אמרינן (סוכה לד.) **הצפצפה שבהרים פסולה לערבה**, כי היא אין לה שום מעלה לא טעם ולא ריח, ועם כל זה

אוהזת במדת הגאווה שהיא גדילה על ההרים, לכן פסולה, ועיי"ש שכתב שלכן לוקחים הערבה ביחד עם הג' המינים שיש בהם איזה מעלה, להורות שכולם צריכים למדת הענוה, ולמדים אותה מן הערבה שאין בה לא טעם ולא ריח, עכ"ד.

ובזה י"ל הטעם מה שלוקחים ביום הושענא רבא את הערבה בפני עצמה, להורות בזה שגם מי שאין לו מדה אחרת רק מה שהוא עניו ג"כ נחשב בשמים, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, ועושים כן כשכבר עומדים סמוך לגמור עבודת הימים הנוראים וחג הסוכות, להורות דגם מי שלא זכה להתעלות בימים הקדושים הללו, יכול עדיין לזכות לזה בזכות הענוה.

והנה שלש אלה, **עשר נטיעות, ערבה, וניסוך המים**, מורים למדת הענוה, דעשר נטיעות הותרו לעבוד בהם עד ר"ה של שנת השמיטה, כיון שקטנים המה, עי' רש"י סוכה שם (ועי' במשנה שביעית פ"א מ"ח מחלוקת תנאים עד מתי נקראין נטיעות, לרבי יהושע עד שבע שנים, ולרבי"ע עד חמש שנים, ולרבי"ז עד סוף שנת הראשונה), וגם הערבה מורה לענוה כנ"ל, וניסוך המים מורה גם כן על הענוה, כאמרם ז"ל (תענית ז.) שהמים הולכין ממקום גבוה ויורדין למקום נמוך וכו', ולזה נאמרו שלשתם יחד שהם "הלכה למשה מסיני", כי משה רבינו ע"ה היה עניו מכל האדם, והר סיני עניו מכל ההרים [ראה ספה"ק **קדושת לוי** מס' אבות, וספה"ק נועם אלימלך פ' לך, ועוד, לפרש מאמר התנא (אבות פ"א מ"א) משה קיבל תורה מסיני, שמרע"ה למד מדת הענוה מסיני שניתנה עליו התורה ולא על שאר ההרים, מפני שהוא נמוך מכל ההרים לכן גם הוא נתרצה מיד להנתן התורה על ידו עיי"ש]. וזה הרמז בשלשה דברים הנ"ל שרומזים לענוה, שהם "הלכה למשה מסיני", דמשה רבינו ע"ה הצטיין במדת הענוה, וגם הר סיני היה עניו מכל ההרים.

ובלכתינו בדרך הזה יל"פ מה שמרקדים בספר התורה בשמיני עצרת ושמות תורה, דהנה בספר **לב אהרן** שם מסיים דבריו (לפרש הפ' פתח דבריו יאיר וגו'), דבאמת כל אחד מישראל באיזה מדריגה שיהיה, יכול גם כן לזכות לכותרה של תורה, כי אף שאין בו לא תורה ולא מעשים טובים, עם כל זה אם יודע ומכיר שפלות ופחיתות עצמו ואינו מתגאה, זוכה למתת אלקים ולהשפעת אור התורה, ומפרש בזה דברי המדרש פתח דבריו יאיר, תחלת דבריו במעשה בראשית יהי אור, זו אורה של תורה (ב"ר ס"ג ס"ה), מבין פתיים, משם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה, כי בתיבת בראשית נרמז מצות ארבעה מינים, ומלמדינו כי גם הערבה יש לה מעלה מחמת שהיא מכרת

פחיתת ערכה, ועל כן משם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה, שכל אחד מישראל יכול לזכות לכותרה של תורה, וכמאמרם ז"ל (יומא עב:) **כתר תורה מונח ועומד לכל ישראל, כל מי שירצה יבא ויטול**, עיי"ש.

והנה מובן מאליו דהענוה השלימה היא בהיות האדם מושלם בכל המעלות והמדות אחת מהן לא נעדרה, ובכל זאת הוא מחזיק במדת הענוה, לזה יקרא עניו, כי באם יחסר לו כל דהו מן המעלות אין זה עניו, כי במה יתגאה, הלא לב יודע מרת נפשו, כי ביתו ריקם מן המעלות וחסר הוא באמת מן השלימות, ובאם יחסר לו אחת או שתיים מן המעלות כל שכן וכל שכן שלא יחשב לעניו כי אין לו במה להתגאות (ועי' בזה בספר קדושת ציון פ' תרומה, עה"פ ועשו לי מקדש וגו').

והנה בספה"ק דברי יואל (לשמיני עצרת אות ב') כתב לבאר מאמר הכתוב **ביום השמיני עצרת תהי לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו**, שע"כ היו פרי החג מתמעטים והולכים, שזה רומז על עבודת הצדיקים שכל כמה שמתעלים ביותר בעבודת הבו"ה, נעשין שפלים בעיניהם ביותר ונדמה להם תמיד שהם כאפס וכאין וכאילו לא התחילו בעבודה כלל, ולזה כשמגיעין ליום שמעיני עצרת שהוא תכלית עבודת כל הימים טובים, מקריבים רק פר אחד וכו', להורות על שפלות רוח הצדיקים שנדמה להם כאילו לא עבדו כלום להבוב"ה, ועדיין עומדים אצל ההתחלה, וז"ש **ביום השמיני עצרת תהי לכם**, שתהי מעוצרים ומעוטים בעיניכם כאילו כל מלאכת עבודה לא תעשו, שיהא נדמה לכם כאילו לא התחלתם כלל לעבוד את ה', עכתודה"ק עיי"ש באורך.

ולפי זה י"ל דאחר שלקחנו ביום הושענא רבה את הערבה להורות דחשוב בשמים גם ענוה העני בדעת, לוקחים עתה ביום שמיני עצרת את הספר תורה ומרקדים בה, להורות דהאופן של ענוה (ביום שמע"כ דכרי הדבר"י) חשובה יותר, דהענוה האמיתית אם יש בו תורה ומעשים טובים ויש לו במה להתגאות ומ"מ אינו מתגאה, וכעת אין זקוקים להערבה שהיא פחותה ואין בה טעם וריח, אלא רוצים להיות ענוים גם כשנהיה מלאים בתורה ומעשים טובים.

(הרה"ג ר' שמחה אברהם קארנייך שליט"א)

טעל: 845.210.6668 | פקס: 845.314.8486
אימיל: chelkeiny@gmail.com

צו באקומען דעם גליון יעדע וואך אין אימיל, שיקט א אימיל צו: chelkeiny@gmail.com

להכניס דברי תורה בתוך
הגליון ולהערוך והארות:

הגליון נערך ע"י מכון קונטרס
מ"ה אברהם ישעי' קל"ן
מ"ה יואל הכהן מאשקאוויטש
מ"ה משה אברהם לייפער
מ"ה שלמה הערשקאוויטש

חלקיני
בתורתך